

## ๔. เนมิราชชาดก

พระราชแห่งเมืองมิลิลา ทรงมีพระโอรสนามว่า เนมิกุมาร ผู้จะทรงสืบสมบัติในกรุงมิลิลาต่อไป พระเนมิกุมาร ทรงมีพระทัยฝึกฝนในการบำเพ็ญทานมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ทรงรักษาศีลอุโบสถ อย่างเคร่งครัด เมื่อพระบิดาทอดพระเนตรเห็นเส้นพระเกศาหงอก ก็ทรงรำพึงว่า บัดนี้ถึงเวลาที่จะมอบราชสมบัติให้ แก่โอรสแล้ว พระองค์เองก็จะได้เสด็จออกบำเพ็ญเพียรในทางธรรมต่อไป จึงทรงมอบราชสมบัติ เมือง มิลิลาให้แก่พระเนมิราชกุมาร ขึ้นครองเป็นพระเจ้าเนมิราช ส่วนพระองค์เองก็เสด็จออกบวช รักษาศีลตราจนสวรรคต

เมื่อพระเจ้าเนมิราชครองราชสมบัติ โปรดให้สร้างโรงงาน ริมประตูเมือง 4 แห่ง โรงทานกลางพระนคร 1 แห่ง ทรงบริจาคทานแก่ประชาชนอยู่เป็นนิตย์ ทรงรักษาศีล และสั่งสอนประชาชนของพระองค์ให้ตั้ง มั่นอยู่ในศีลในธรรม ครั้นนั้นปรากฏว่าประชาชนทั้งหลายล้วนแต่เป็นผู้มีศีลมีสัจย์ ไม่มีการเบียดเบียนทำ บาปหยาบช้ำ บ้านเมืองก็ร่มเย็นเป็นสุข ผู้คนพากันสรรเสริญพระคุณของพระเจ้าเนมิราชอยู่ทั่วไป พระเจ้าเนมิราช เมื่อทรงปฏิบัติธรรมอยู่นั้น ทรงสงสัยว่า การให้ทานกับการประพฤติพรหมจรรย์ คือ การรักษาความบริสุทธิ์ ไม่ข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวโลกนั้น อย่างไหนจะประเสริฐกว่ากัน พระอินทร์ได้ทรงทราบถึงความกังขาในพระทัยของพระเจ้า เนมิราช จึงเสด็จจากดาวดึงส์ลงมาปรากฏ เฉพาะพระพักตร์ พระราชา ตรัสกับพระราชาว่า "หม่อมฉันมาเพื่อแก้ข้อสงสัย ที่ทรงมีพระประสงค์จะทราบวาระหว่างทานกับการประพฤติ พรหมจรรย์ สิ่งใดจะเป็นกุศลยิ่งกว่ากัน หม่อมฉันขอทูลให้ ทราบว่า บุคคลได้เกิดในตระกูลกษัตริย์นั้นก็เพราะประพฤติ พรหมจรรย์ในชั้นต่ำ บุคคลได้เกิดในเทวโลก เพราะได้ประพฤติ พรหมจรรย์ชั้นกลาง บุคคลจะถึงความบริสุทธิ์ ก็เพราะประพฤติ พรหมจรรย์ชั้นสูงสุด การเป็นพรหมนั้น เป็นไต่ยากลำบากยิ่ง ผู้จะประพฤติพรหมจรรย์ จะต้องเว้นจากวิถีชีวิตอย่างมนุษย์ ปล่อยชู้ต้องไม่มีเมียเรือน ต้องบำเพ็ญธรรมสมาธิเสมอ ดังนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงทำไต่ยากยิ่ง กว่าทการบริจาคทาน และได้กุศลมากยิ่งขึ้นกว่าหลายเท่านัก บรรดากษัตริย์ทั้งหลาย มักบริจาคทานกันเป็น การใหญ่แต่ก็ไม่สามารถจะล่วงพ้น จากกิเลสไปได้ แม้จะได้ไปเกิดในที่อันมีแต่ความสุข ความบันเทิงรื่นรมย์ แต่ก็เปรียบไม่ได้กับความสุขอันเกิดจาก ความสงบอันวิเวก อันจะได้มาด้วยการประพฤติ พรหมจรรย์เท่านั้น" พระอินทร์ได้ทรงเล่าถึงเรื่องราวของพระองค์เอง ที่ได้ประกอบทานอันยิ่งใหญ่ เมื่อชาติที่เกิดเป็นพระราช แห่งพาราณสี ได้ทรงถวายอาหารแก่นักพรตที่อยู่ บริเวณแม่น้ำสัทธา เป็นจำนวนหมื่นรูปได้รับกุศลยิ่งใหญ่มาก แต่ก็เพียงแต่ได้เกิดในเทวโลกเท่านั้น ส่วนบรรดานักพรต ที่ประพฤติพรหมจรรย์เหล่านั้น ล้วนได้ไปเกิดในพรหมโลก อันเป็นแดนที่สูงกว่าและมีความสุขสงบอันบริบูรณ์กว่า แต่แม้ว่าพรหมจรรย์จะ ประเสริฐกว่าทาน พระอินทร์ก็ได้ ทรงเตือนให้พระเจ้าเนมิราชทรงรักษาธรรมทั้งสองคู่กันคือ บริจาค ทานและรักษาศีล

ครั้นเมื่อพระอินทร์เสด็จกลับไปเทวโลกแล้วเหล่าเทวดา ซึ่งครั้งที่เกิดเป็นมนุษย์นั้นได้เคยรับทานและฟังธรรมจาก พระเจ้าเนมิราช จนได้มาบังเกิดในเทวโลก ต่างพากัน ไปเฝ้าพระอินทร์และทูลว่า "พระเจ้าเนมิราชทรงเป็น อาจารย์ของเหล่าข้าพระบาทมาแต่ก่อน ข้าพระบาท ทั้งหลายรำลึกถึงพระคุณพระเจ้า เนมิราช ใครจะได้พบ พระองค์ขอได้โปรดเชิญเสด็จพระเจ้าเนมิราชมา ยังเทวโลกนี้ด้วยเถิด" พระอินทร์จึงมีเทวบัญชาให้มาตลี เทพสารถีนำเวษยันตราขรล ไปเชิญเสด็จพระเจ้าเนมิราช จากกรุง มิลิลาขึ้นมายังเทวโลก มาตลีเทวบุตรรับโองการแล้วก็นำราขรลไปยังมนุษย์โลก ในคืนวันเพ็ญ ขณะพระเจ้าเนมิราชกำลัง ประทับอยู่กับ เหล่าเสนาอำมาตย์ มาตลีทูลเชิญพระราชว่า เทพบนสวรรค์ ขึ้นดาวดึงส์รำลึกถึงพระคุณ ของพระองค์ ปรารถนาจะได้พบ พระองค์ จึงนำราขรลมาเชิญเสด็จไปยังเทวโลก พระเจ้าเนมิราชทรงรำพึงว่า พระองค์ยังมีเคยเห็นเทวโลก ปรารถนาจะเสด็จไปตามคำเชิญของเหล่าเทพ จึงเสด็จประทับ บนเวษยันตราขรล มาตลีจึงทูลว่า สถานที่ที่จะเชิญเสด็จไปนั้น มี 2 ทาง คือ ไปทางที่ อยู่ของเหล่าผู้ทำบาปหนึ่ง และไปทางสถานที่ อยู่ของผู้ทำบุญหนึ่ง พระราชาประสงค์จะเสด็จไปที่ใดก่อนก็ได้ พระราชาตรัสว่า พระองค์ประสงค์จะไปยังสถานที่ของ เหล่าผู้ทำบาปก่อน แล้วจึงไปยังที่แห่งผู้ทำบุญ มาตลีก็นำเสด็จ ไปยังเมืองนรก ผ่านแม่น้ำเวตรณี อันเป็นที่ทรมาน

สัตว์นรก แม่น้ำเต็มไปด้วยเถาวัลย์ หนามโดเท่าหอก มีเพลิงลุกโชติช่วง มีหลาว เหล็กเสียบสัตว์นรกไว้เหมือนอย่างปลา เมื่อสัตว์นรกตก ลงไปในน้ำก็ถูกของแหลมคมไต่หน้าสับขาดเป็นท่อนๆ บางที นายนิรยบาลก็เอาเบ็ดเหล็กเกี่ยวสัตว์นรก ขึ้นมาจากน้ำ เอามา นอนหงายอยู่บนเปลวไฟบ้าง เอาก้อนเหล็กมีไฟลุกแดงอุดเข้าไป ในปากบ้าง สัตว์นรกล้วนต้องทนทุกข์ทรมานด้วยอาการต่างๆ

พระราชดาตรัสถามถึงโทษของเหล่าสัตว์นรกเหล่านี้ ว่าได้ประกอบกรรมชั่วอะไรไว้ จึงต้องมารับโทษดังนี้ มาตลีก็ตอบบรรยายถึงโทษกรรมที่สัตว์นรกเหล่านี้ ประกอบไว้ เมื่อครั้งที่เกิดเป็นมนุษย์ จากนั้น มาตลีก็พาพระราชินีไปทอดพระเนตรขุมนรกต่างๆ ที่มีบรรดาสัตว์นรกถูกจองจำและลงโทษ อยู่ด้วยความทรมาน แสนสาหัส นานาทุเรศเวทนาต่างๆ เป็นที่น่าสะพรึงกลัวอย่างยิ่ง พระราชดาตรัสถามถึง โทษของสัตว์นรกแต่ละประเภท มาตลีก็ตอบ โดยละเอียด เช่น ผู้ที่เคยทรมานไล่จับไล่ยิงนก ขว้างนก จะถูกนาย นิรยบาลเอาเหล็กฟัดรัดคอ กดหัว แล้วดึงเหล็กนั้นจนคอขาด ผู้ที่เคยเป็นพ่อค้าแม่ค้า แล้วไม่ซื้อต่อคนซื้อ เอาของเลวมาหลอก ว่าเป็นของดี หรือเอาของเลวมาปนของดี ก็จะถูกลงโทษให้เกิด ความกระหายน้ำ ครั้นเมื่อไปถึงน้ำ น้ำนั้นก็กลายเป็นแกลบเพลิง ลุกเป็นไฟ ก็จำต้องกินแกลบนั่นต่างน้ำ เมื่อกินเข้าไป แกลบน้ำ ก็แผดเผาร่างกายได้รับทุกข์ทรมานสาหัส ผู้ที่เคยทำความเดือดร้อนให้มิตรสหายอยู่เป็นนิตย์ รบกวณ เบียดเบียนมิตรสหายด้วยประการต่างๆ เมื่อ ดาตไปเกิดใน ขุมนรกก็จะรู้สึกทิวกระหายปรารถนาจะกินอาหาร แต่อาหารที่ได้พบ ก็คือ อุจจาระปัสสาวะ สัตว์นรกเหล่านี้จำต้องดื่มกินต่างอาหาร ผู้ที่ฆ่าบิดามารดา ฆ่าผู้มีพระคุณ ฆ่าผู้มีศีลธรรม จะถูกไฟนรกแผดเผาให้กระหายต้องดื่มเลือดดื่มหนอง แทนอาหาร ความทุกข์ทรมานอันสาหัสในขุมนรกต่างๆ มีอยู่มากมาย เป็นที่น่าทุเรศเวทนา ทำให้พระราชารู้สึกสยดสยอง ต่อผลแห่งกรรมชั่วร้าย ของมนุษย์ใจบาป หยาบเข้าทั้งหลายยิ่งนัก พระราชาทอดพระเนตรเห็นวิมารแก้วของนางเทพธิดา วารุณี ประดับด้วยแก้วแห้วพรายมีสระน้ำ มีสวนอันงดงาม ด้วยดอกไม้ธูปเทียนพรรณ จึงตรัสถามมาตลีว่า นางเทพธิดา วารุณีประกอบกรรมดีอย่างไร จึงได้มีวิมานที่งดงามวิจิตรเช่นนี้ มาตลีตอบว่า นางเทพธิดาองค์นี้ เมื่อเป็นมนุษย์ เป็นสาวใช้ของพรหมมณีนี มีหน้าที่จัดอาสนะสำหรับภิกษุ และจักสลาภภัตถวายภิกษุ อยู่เนืองๆ นางบริจาตกทาน และ รักษาศีลตลอดเวลา

ผลแห่งกรรมดีของนางจึงได้บังเกิดวิมานแก้วงามเรืองรอง พระราชาเสด็จผ่านวิมานต่างๆ อันงดงามโอฬารและ ได้ตรัสถามเทวสารถิ ถึงผลบุญที่เหล่าเทพบุตร เทพธิดาเจ้าของ วิมานเหล่านั้น ได้เคยประกอบไว้ เมื่อครั้งที่เกิดเป็นมนุษย์ มาตลีก็ทูลให้ทราบโดยละเอียด ความงามและความรื่นรมย์ ในเทวโลกเป็นที่จับตาจับใจของพระราชาเนมิราชยิ่งนัก ในที่สุด มาตลีก็นำเสด็จพระราชินีไปถึงวิมานที่ประทับของพระอินทร์ เหล่าเทพดาทั้งหลายมีความ โสมนัสยินดีที่ได้พบ พระราชาผู้เคยทรงมีพระคุณต่อเทพดาเหล่านั้น ตั้งแต่ครั้งที่ยังเป็น มนุษย์อยู่ในมนุษยโลก เหล่าเทพได้ทูลเชิญให้พระราชินี ประทับอยู่ ในวิมานของตน เพื่อเสวยทิพย์สมบัติอันรื่นรมย์ ในดาวดึงส์ พระราชาตรัสตอบว่า "สิ่งที่ได้มาเพราะผู้อื่น ไม่เป็นสิทธิขาดแก่ตน หม่อมฉันปรารถนาจะประกอบกรรมดี เพื่อให้ได้รับผลบุญตามสิทธิ อันควรแก่ตนเอง หม่อมฉันจะตั้งหน้าบริจาตกทาน รักษา ศีล สำรวม กาย วาจา ใจ เพื่อให้ได้รับผลแห่งกรรมดี เป็นสิทธิของหม่อมฉันโดยแท้จริง" พระราชาประทับอยู่ในดาวดึงส์ชั่วเวลาหนึ่ง แล้วจึงเสด็จกลับ เมืองมิถิลา ได้ตรัสเล่าสิ่งที่ได้พบเห็นมา แก่ปวงราษฎร ทั้งสิ่งที่ได้เห็นในนรกและสวรรค์ แล้วตรัสชักชวนให้ประชาชนทั้งหลาย ตั้งใจมั่น ประกอบกรรมดี บริจาตกทาน รักษาศีล เพื่อให้ได้ไปเกิด ในเทวโลก ได้รับความสุขสบายรื่นรมย์ในทิพย์วิมาน พระราชาเนมิราชทรงครองแผ่นดินสืบต่อมาด้วยความเป็นธรรม ทรงตั้งพระทัยรักษาศีลและบริจาตก ทานโดยสม่ำเสมอมิได้ขาด วันหนึ่งเมื่อทอดพระเนตรเห็นเส้นพระเกศาหงอกขาวก็สลดพระทัยใน สังขาร ทรงดำริที่จะออกบวชเพื่อประพาสพรหมจรรย์ จึงตรัสเรียก พระโอรสมาเฝ้าและทรงมอบราชสมบัติแก่พระราชโอรส หลังจากนั้น พระราชาเนมิราชก็ออกผนวช เจริญพรหมวิหาร ได้สำเร็จบรรลุลหรรณ ครั้นเมื่อสวรรคตก็ได้ไปบังเกิดในเทวโลก เสวยทิพย์สมบัติอันรื่นรมย์ ฤๅษณ์ที่พระราชาทรงประกอบ อันส่งผลให้พระองค์ได้ไปสู่เทวโลกนั้น คือ การพิจารณาเห็นโทษ ของความชั่ว และความสยดสยองต่อผลแห่งกรรมชั่วนั้น และ อาณิสสของกรรมดีที่ส่งผลให้บุคคลได้เสวยสุขในทิพย์สมบัติ อาณิสสอันประเสริฐที่สุด คือ อาณิสสแห่งการประพาส พรหมจรรย์คือการบวชเมื่อถึงกาลอัน

สมควร

**คติธรรม : ปาฬีญอธิฐานบารมี**

"การหมั่นรักษาความดีประพฤติดุขโดยตั้งใจ โดยมุ่งมั่น หากทำความดีแล้วย่อม  
ได้ดี ประพฤติช่วยยอมได้ผลชั่วตอบแทน นี่เป็นเรื่องที่สมควรยึดมั่นโดยแท้"